

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Februarie 2017

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul IV 2016
Februarie 2017

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	9
2. Creditarea populației	11
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	15
Anexă	17

Sinteză

Instituțiile de credit au înăsprit standardele de creditare în T4/2016 pentru creditele de consum acordate populației și le-au menținut neschimbate pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri (credite ipotecare). În cazul împrumuturilor aferente companiilor nefinanciare, condițiile de creditare au fost păstrate la un nivel similar perioadelor anterioare, cu excepția creditelor pe termen lung adresate companiilor mari pentru care s-a înregistrat o relaxare moderată. Pentru următoarele 3 luni, instituțiile de credit anticipează o înăsprire moderată a standardelor de creditare pentru creditele de consum și menținerea neschimbată a acestora pentru împrumuturile ipotecare. La nivelul companiilor nefinanciare, băncile prognozează menținerea constantă a standardelor de creditare în T1/2017.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T4/2016	T1/2017 (așteptări)	T4/2016	T1/2017 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	→	→	↑	→
	Credite pentru consum	↓	↓	↑	↑
Companii, total		→	→	↑	→

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele 3 luni, respectiv așteptările privind următoarele 3 luni). Culoarea albastră indică modificări de amploare marginală, iar culoarea roșie de amplitudine moderată sau mare.

În T4/2016, cererea de credite s-a majorat semnificativ atât în cazul împrumuturilor de consum acordate populației, cât și pentru creditele destinate achiziției de locuințe și terenuri. Pe de altă parte, cererea pentru credite destinate companiilor nefinanciare a înregistrat un avans moderat. Pentru T1/2017, băncile preconizează creșterea cererii în cazul împrumuturilor de consum destinate populației și menținerea neschimbată a acestora pentru creditele ipotecare. Pe segmentul companiilor este estimată stabilizarea cererii de credite.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** au fost păstrate nemodificate la nivel agregat în T4/2016, în structură fiind consemnată o relaxare moderată în cazul creditelor pe termen lung acordate corporațiilor. Pentru T1/2017, instituțiile de credit preconizează că standardele de creditare se vor menține constante.

- **Termenii creditării** s-au menținut în mare parte neschimbați, cu excepția scadenței maxime acceptate la acordarea împrumutului care s-a relaxat moderat.
- **Cererea de credite** a înregistrat o creștere moderată în T4/2016, în linie cu așteptările formulate în trimestrul anterior. Pentru următoarele 3 luni, la nivel agregat, băncile estimează că cererea de credite se va menține neschimbată. Rata creditelor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către instituțiile de credit s-a majorat moderat, comparativ cu trimestrul precedent.
- **Riscurile asociate companiilor** s-au menținut neschimbate în T4/2016 în cea mai mare parte a domeniilor de activitate, cu excepția sectoarelor energie, agricultură și tranzacții imobiliare, al căror risc de credit asociat a crescut moderat, potrivit opiniilor băncilor. În funcție de dimensiunea firmelor, riscul de credit nu s-a modificat.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

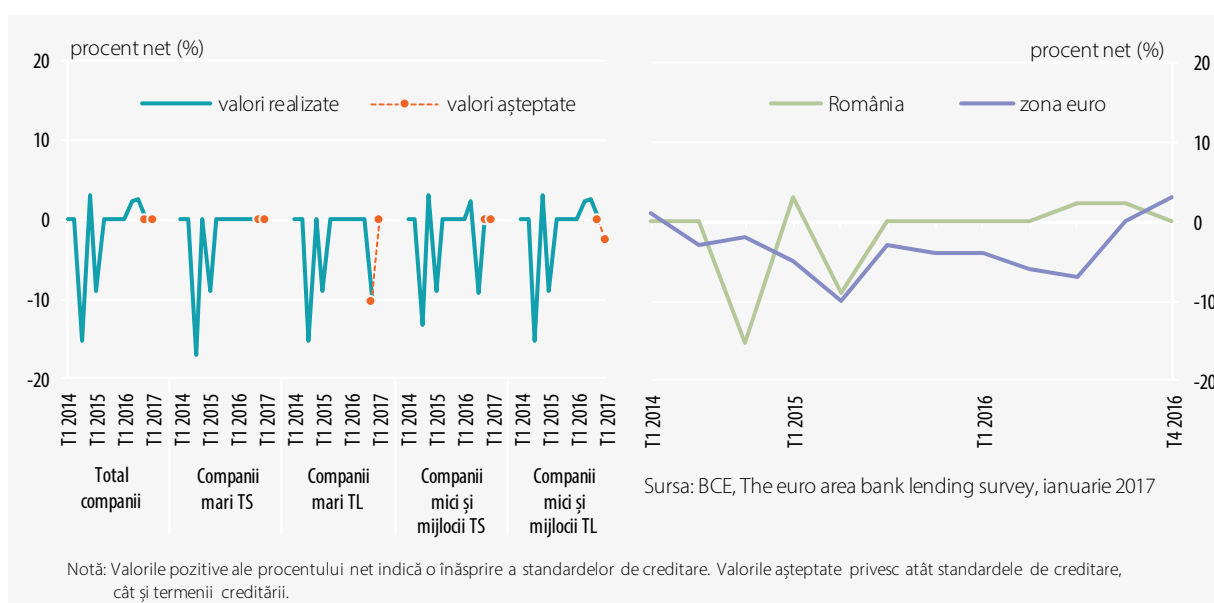
- **Standardele de creditare** în T4/2016 au fost menținute constante în cazul creditelor ipotecare și s-au înăsprit cu o amplitudine moderată în cazul creditelor de consum. Pentru următoarele 3 luni, instituțiile de credit preconizează o continuare a tendinței de înăsprit a standardelor aferente împrumuturilor pentru consum, iar în cazul creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri, acestea estimează menținerea constantă a condițiilor de creditare.
- **Termenii creditării** aferenți creditului de consum nu au înregistrat modificări notabile în T4/2016. În cazul creditelor ipotecare, termenii creditării au avut o evoluție mixtă. Astfel, în timp ce cerințele cu privire la gradul de îndatorare s-au înăsprit moderat, condițiile puse de bănci cu privire la ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV) și costurile creditării altele decât dobânzile s-au relaxat semnificativ.
- **Cererea de credite** a crescut semnificativ atât pentru creditele ipotecare, cât și pentru creditele de consum în T4/2016. Instituțiile de credit prognozează că în următoarele 3 luni cererea se va menține neschimbată în cazul creditelor ipotecare, iar pe segmentul creditelor de consum va cunoaște un avans important. Rata creditelor solicitate de persoane fizice și respinse de către bănci a fost în scădere semnificativă în cazul creditelor ipotecare și în creștere importantă pentru creditele de consum.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru companiile nefinanciare s-au menținut neschimbate pentru majoritatea tipurilor de credite în T4/2016, cu excepția creditelor pe termen lung acordate companiilor mari, în cazul cărora s-a consemnat o relaxare moderată (în linie cu previziunile formulate în trimestrul anterior).

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

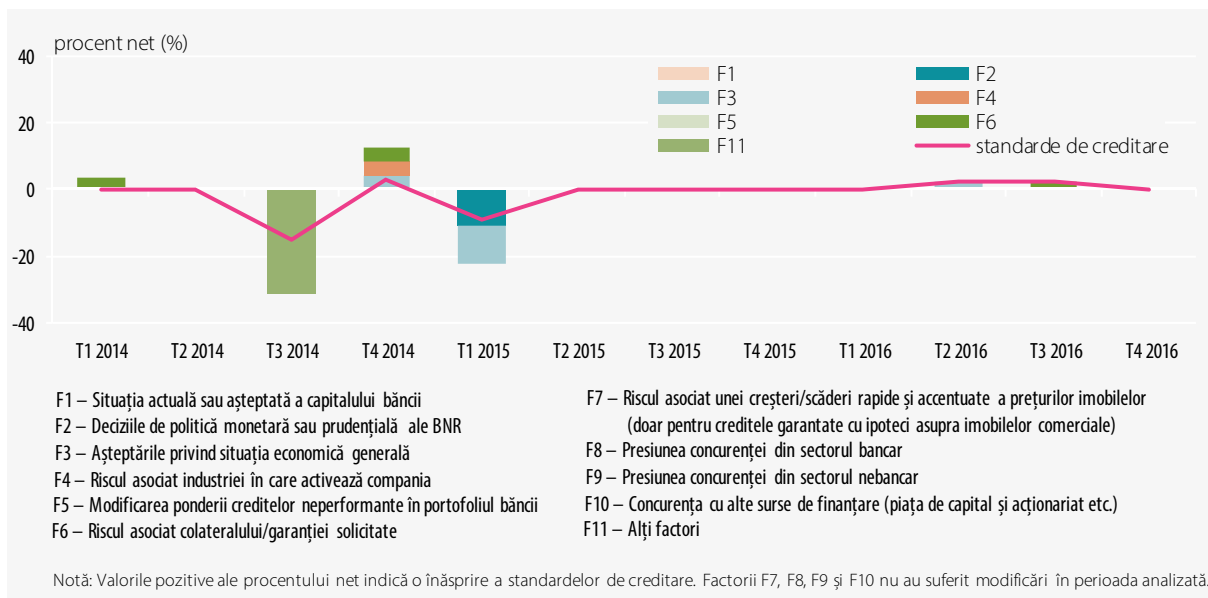

Pentru următoarele 3 luni (T1/2017), instituțiile de credit participante la sondaj preconizează că standardele de creditare nu vor fi modificate, indiferent de maturitatea împrumutului sau de mărimea companiei (Grafic 1.1).

Factorii care influențează schimbarea standardelor de creditare nu au înregistrat modificări notabile în T4/2016 (Grafic 1.2).

În ultimul trimestru din 2016, în zona euro, standardele de creditare aferente companiilor s-au înăspriț ușor pe fondul creșterii aversiunii la risc al instituțiilor de credit. Această evoluție a standardelor de creditare este prima de acest gen din ultimii 3 ani. În structură, standardele de creditare au fost menținute neschimbate pentru companiile mari, în timp ce în cazul IMM acestea s-au înăspriț marginal. Băncile din zona euro estimează pentru următoarele 3 luni (T1/2017) o relaxare a standardelor de creditare.

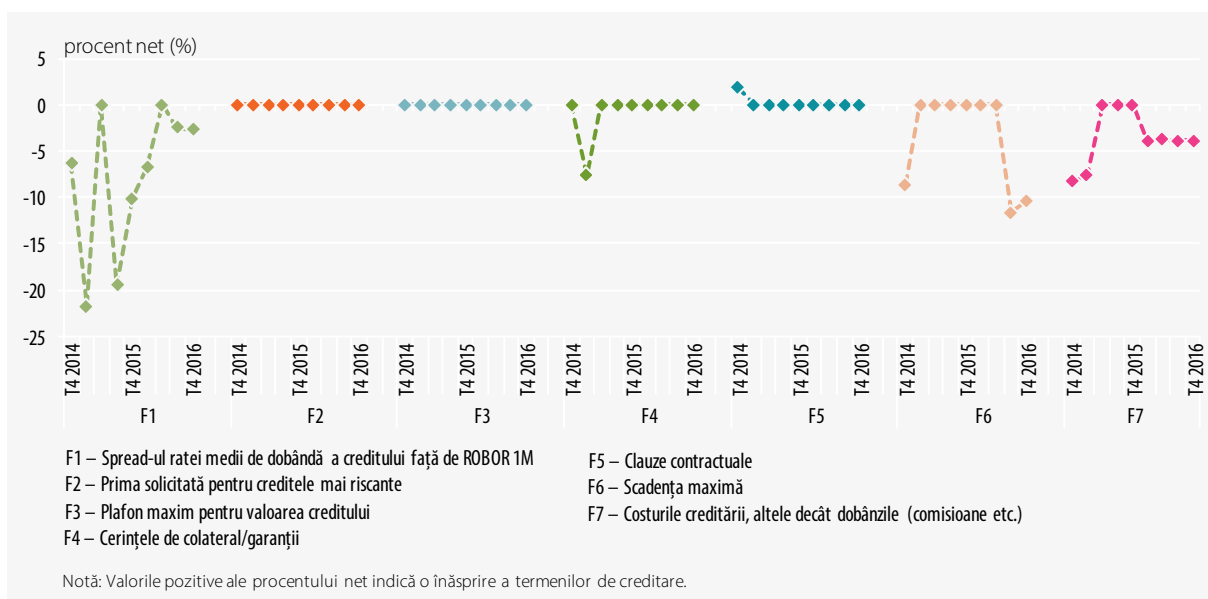
Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Asemenea trimestrului anterior, în T4/2016 nu s-au consemnat schimbări importante ale termenilor contractelor de creditare aferente companiilor nefinanciare, cu excepția unei relaxări moderate a scadenței maxime pentru care pot fi acordate împrumuturile (Grafic 1.3).

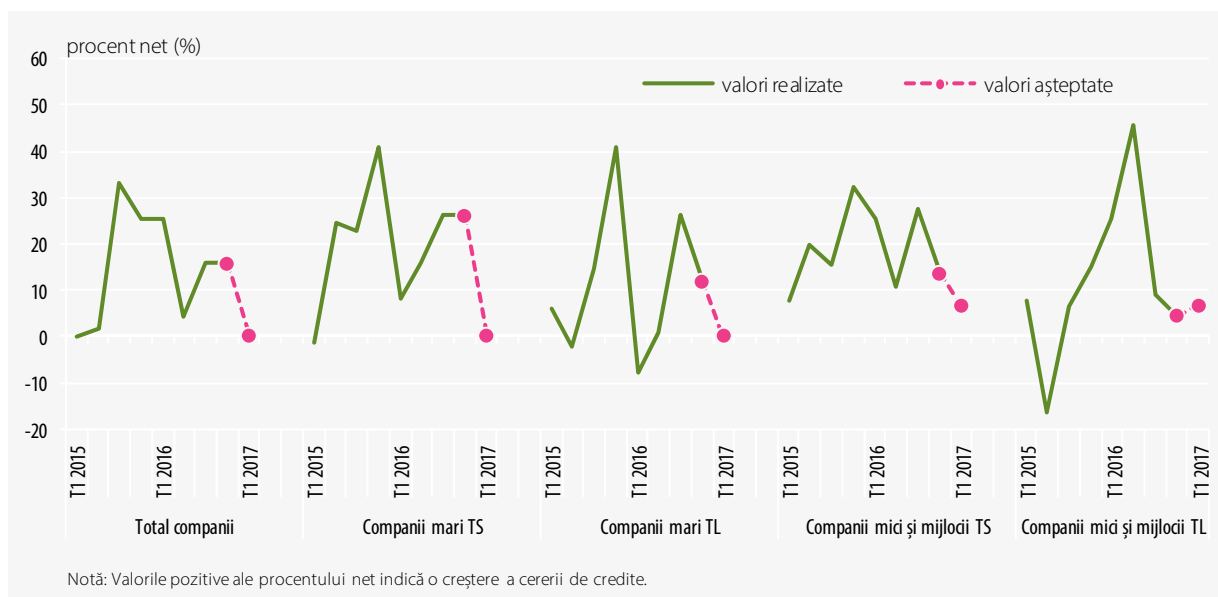
Grafic 1.3. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

Rezultatele sondajului arată că cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a înregistrat un avans moderat la nivel agregat în T4/2016 (Grafic 1.4). În cazul companiilor mari s-au consemnat o creștere semnificativă a cererii de credite pe termen scurt și o majorare moderată a cererii de credite pe termen lung. Cererea de credite a companiilor mici și mijlocii a cunoscut o creștere de amplitudine moderată pentru finanțarea pe termen scurt, iar pentru creditele pe termen lung nu s-a înregistrat nicio modificare notabilă.

Grafic 1.4. Dinamica cererii de credite

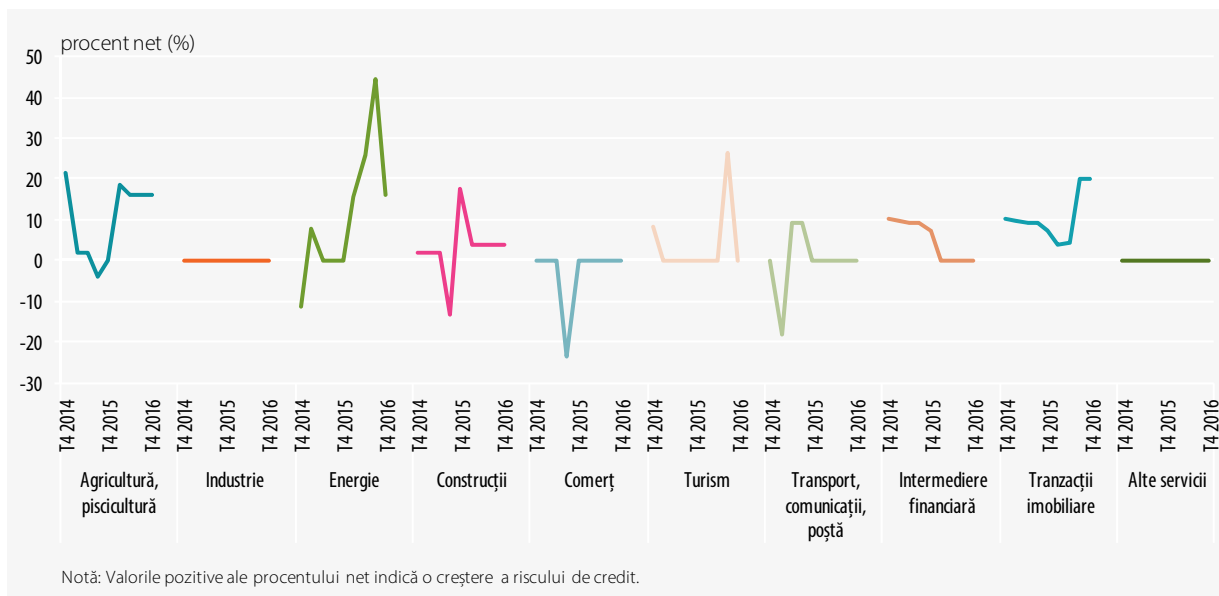
Numărul creditelor solicitate de către companiile nefinanciare și respinse de către bănci s-a majorat moderat în T4/2016, comparativ cu trimestrul precedent, pe fondul creșterii ponderii solicitărilor respinse de împrumuturi garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale.

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

În opinia băncilor, riscul de credit asociat majorității sectoarelor de activitate s-a menținut relativ constant în T4/2016. Notă discordantă au făcut sectoarele agricultură, energie și tranzacții imobiliare pentru care riscul de credit măsurat de instituțiile de credit s-a majorat cu o amplitudine moderată (Grafic 1.5).

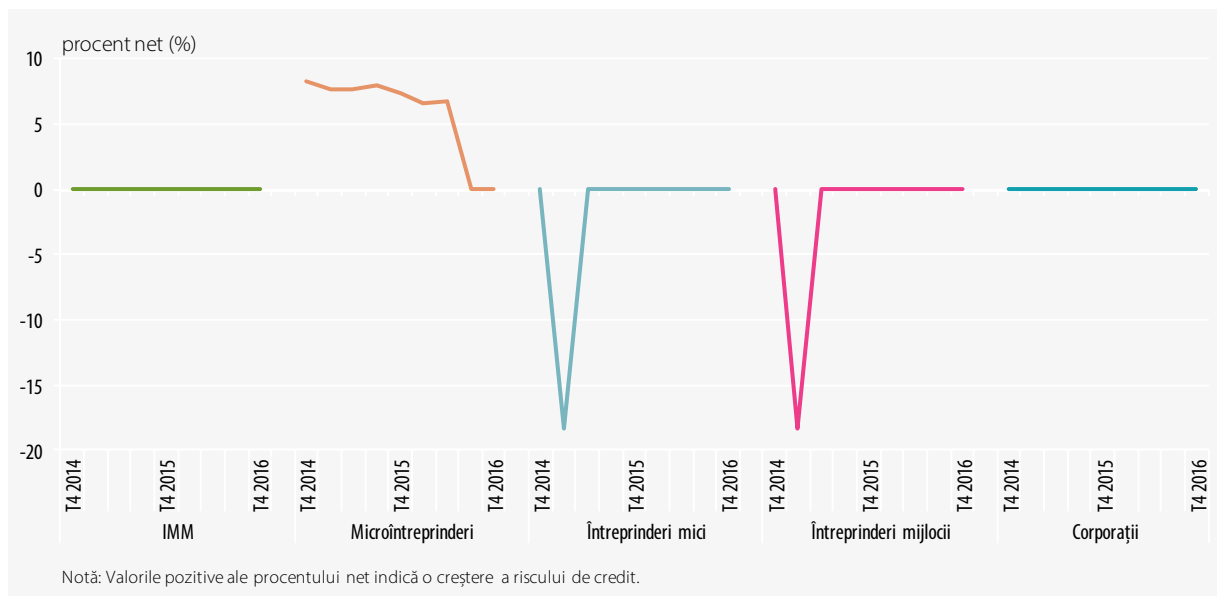
Raportat la dimensiunea companiilor nefinanciare, instituțiile de credit consideră că în T4/2016 riscul de credit s-a menținut neschimbat pentru toate categoriile de firme, indiferent de mărimea acestora (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) estimată de bănci pentru împrumuturile care au intrat în stare de nerambursare² în T4/2016 s-a menținut în jurul valorii din trimestrul precedent (40 la sută).

Grafic 1.6. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

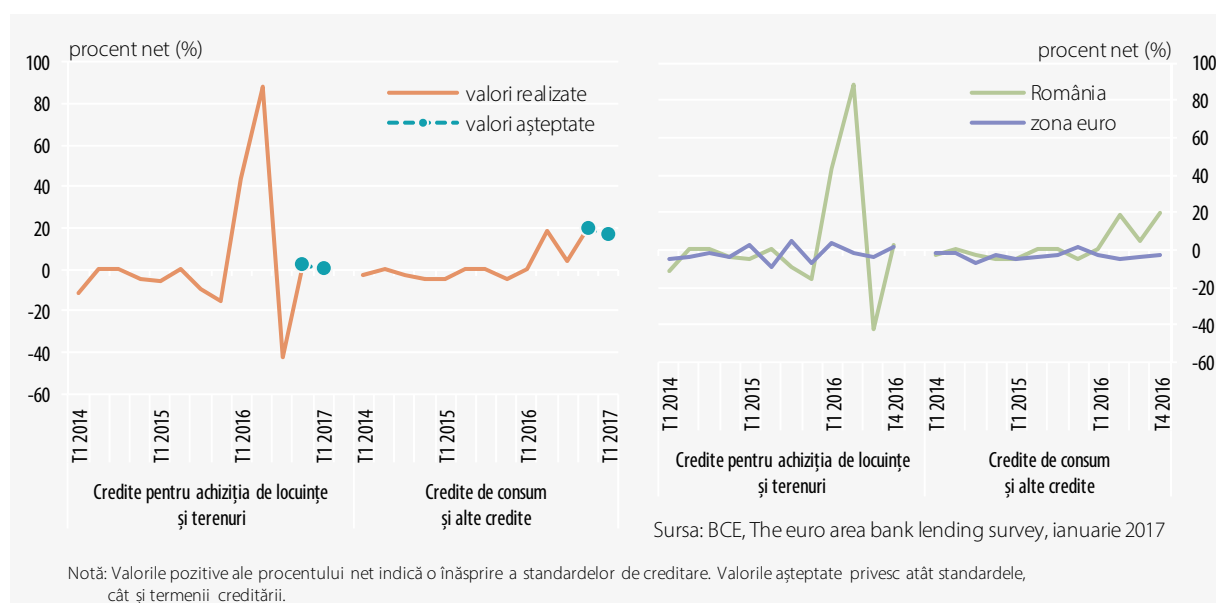
² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru împrumuturile ipotecare s-au menținut neschimbate în T4/2016 după o relaxare semnificativă în trimestrul anterior. Evoluția din ultimele 2 trimestre denotă încheierea unui scurt ciclu de înăsprire importantă a standardelor de creditare aferente împrumuturilor ipotecare în contextul adoptării Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite. Pentru T1/2017, instituțiile de credit participante la sondaj prognozează menținerea constantă a standardelor pentru acest tip de credite (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

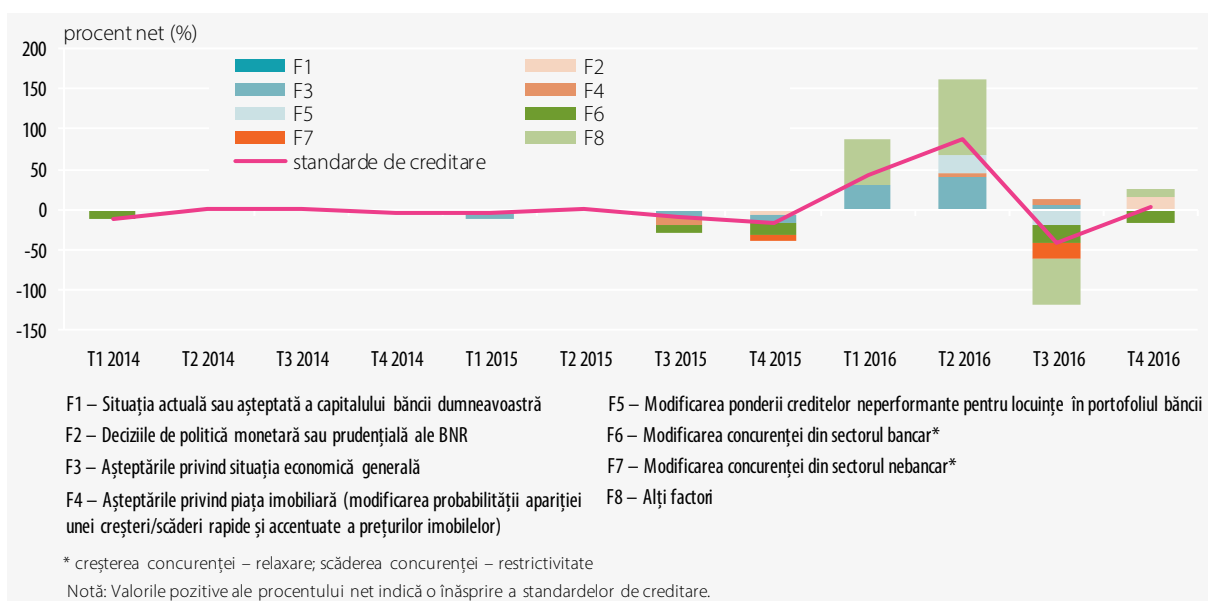
Spre deosebire de acestea, standardele de creditare aferente creditelor de consum au cunoscut o înăsprire moderată în T4/2016, pentru T1/2017 băncile previzionând aceeași evoluție.

Potrivit raportărilor băncilor din zona euro, în T4/2016 standardele de creditare aferente creditelor ipotecare s-au menținut neschimbate, în timp ce în cazul creditelor de consum standardele de creditare au continuat să se relaxeze. Previziunile pentru următorul trimestru arată că standardele de creditare pentru toate tipurile de credite destinate populației se vor relaxa.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Pentru T4/2016, băncile au menționat factori precum deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR, în special cerințele privind evaluarea bonității debitorilor (ca urmare a Regulamentului BNR nr. 5/2016 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 17/2012) ca fiind la baza deciziei de înăspritare a standardelor de creditare atât ipotecare, cât și de consum. În același timp, instituțiile de credit au considerat că modificarea concurenței din sectorul bancar a avut un aport pozitiv în relaxarea standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare (Grafic 2.2).

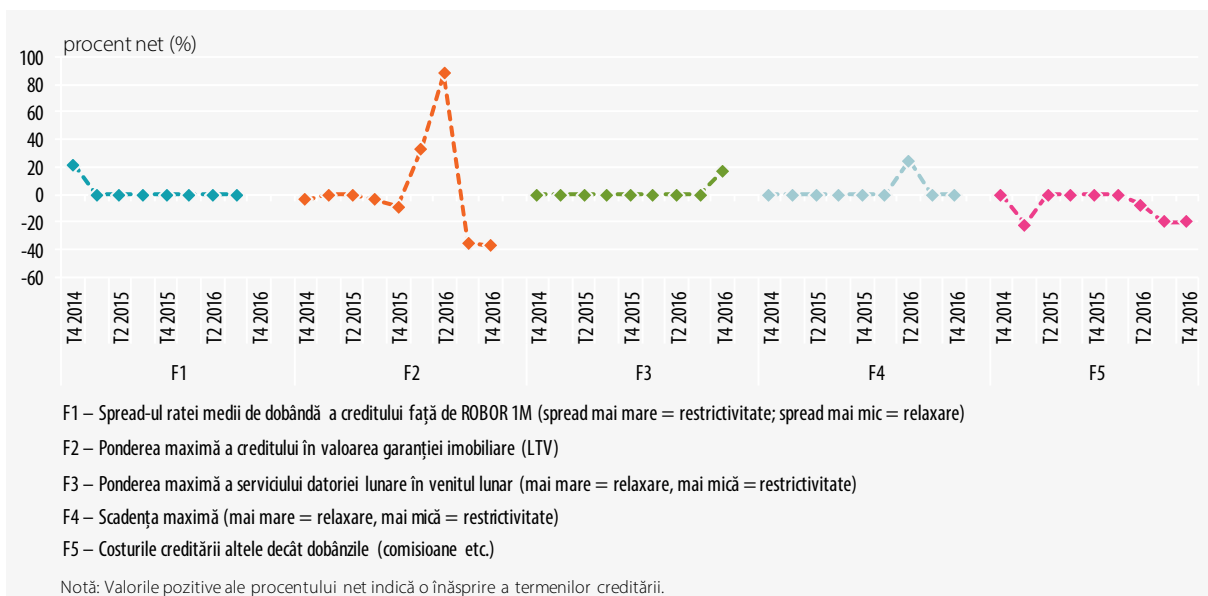
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

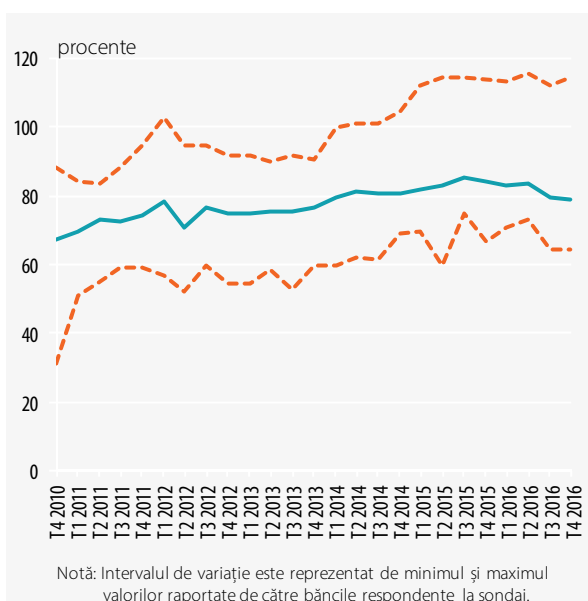
În structură observăm o evoluție mixtă a termenilor contractelor de credit pentru achiziția de locuințe și terenuri. Astfel, în T4/2016 băncile au relaxat semnificativ cerințele cu privire la ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV) și costurile creditării altele decât dobânzile, dar cerințele referitoare la ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar au fost înăsprite moderat (Grafic 2.3). Pentru ceilalți termeni ai împrumuturilor ipotecare nu s-au consemnat modificări în T4/2016.

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

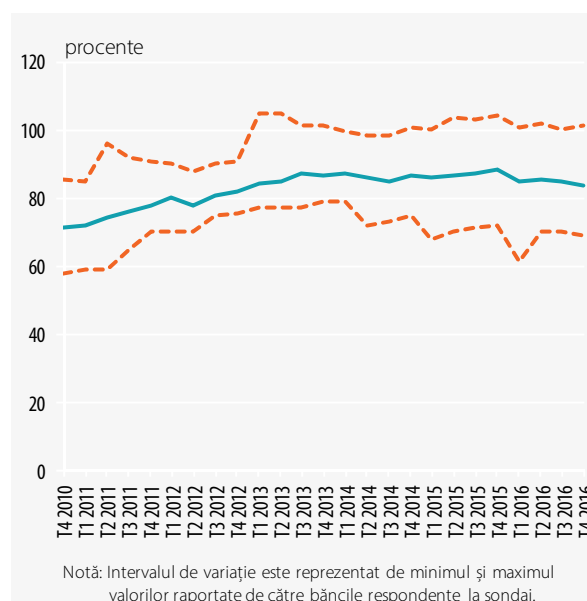

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele ipotecare nou-acordate în ultimele 3 luni a fost de circa 80 la sută (Grafic 2.4), relativ neschimbată față de valoarea înregistrată în trimestrul anterior. Pentru stocul total de credite ipotecare a fost consemnată o valoare medie a LTV de aproximativ 85 la sută, de asemenea în linie cu nivelul din T3/2016 (Grafic 2.5).

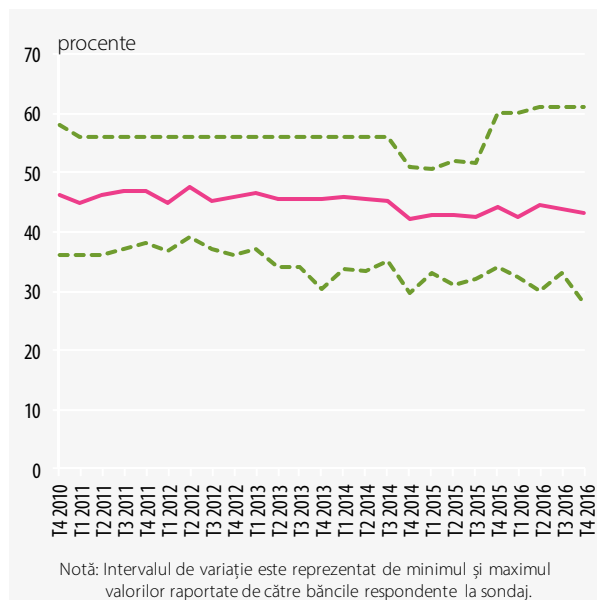
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

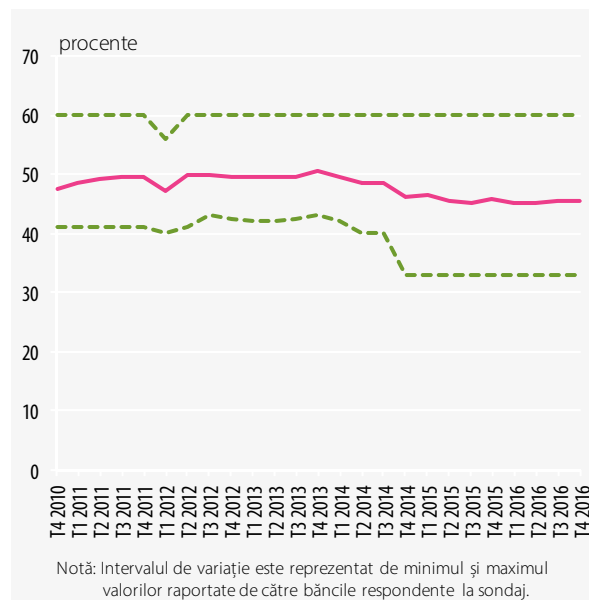
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

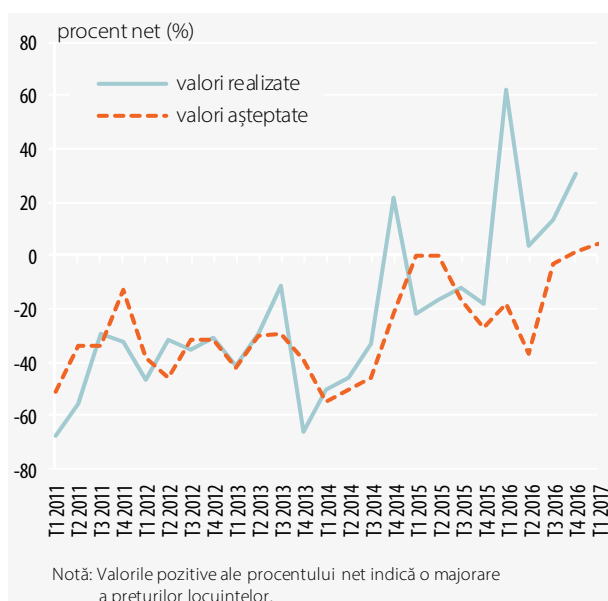

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

Gradul mediu de îndatorare pentru creditele ipotecare nou-acordate a fost de 43 la sută (Grafic 2.6), iar la nivelul portofoliului total de credite ipotecare acesta s-a menținut constant la 45 la sută (Grafic 2.7).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

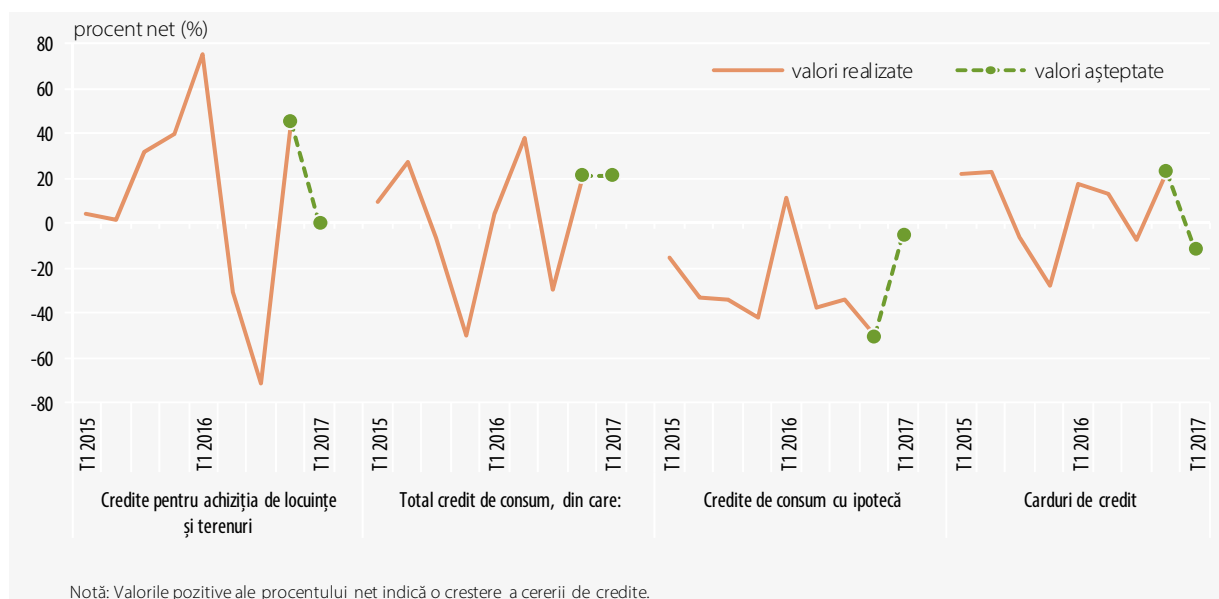
Potrivit raportărilor instituțiilor de credit, prețurile imobilelor rezidențiale s-au majorat semnificativ în T4/2016. Băncile estimează că în următorul trimestru aceste prețuri se vor menține relativ constante (Grafic 2.8).

În pofida creșterii prețurilor imobilelor rezidențiale, cererea pentru creditele de achiziție de locuințe și terenuri a crescut semnificativ în T4/2016, conform așteptărilor formulate în trimestrul anterior (Grafic 2.9), însă pentru următoarele 3 luni băncile au estimat o stabilizare a cererii de credite ipotecare.

În T4/2016, evoluția pozitivă a cererii de credite ipotecare a fost însoțită și de scăderea substanțială

a numărului de cereri respinse pentru acest tip de credite.

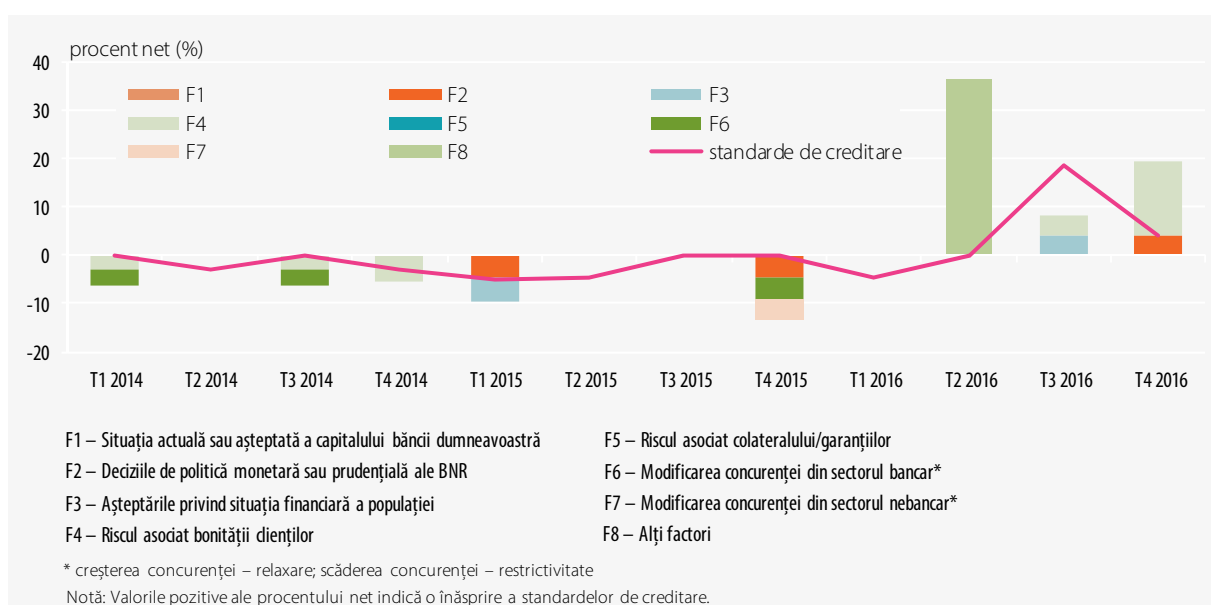
Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

În T4/2016, standardele de creditare aferente creditelor de consum s-au înăspriț moderat, iar factorul principal care a contribuit la această evoluție a fost riscul asociat bonității clienților. În cazul celorlalți factori care influențează standardele de creditare ale împrumuturilor de consum nu s-au înregistrat modificări notabile (Grafic 2.10).

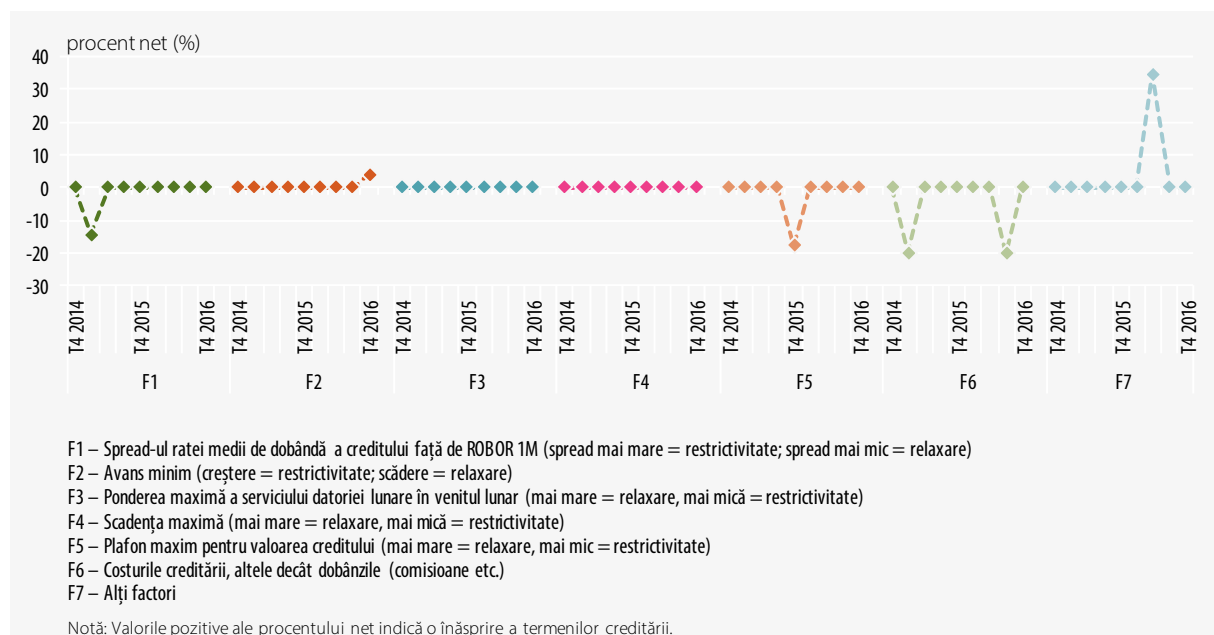
Grafic 2.10. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

În T4/2016, instituțiile de credit nu au operat modificări asupra termenilor creditării pentru împrumuturile de consum (Grafic 2.11).

Grafic 2.11. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum a crescut semnificativ în T4/2016, în structură această evoluție fiind determinată de majorarea importantă a cererii pentru cardurile de credit. Atât în cazul împrumuturilor de consum cu ipotecă, cât și fără ipotecă cererea a înregistrat o diminuare, semnificativă în primul caz și moderată în cel de-al doilea (Grafic 2.9). Numărul cererilor de credite de consum respinse în T4/2016 a cunoscut o majorare notabilă comparativ cu trimestrul anterior.

Băncile prognozează pentru T1/2017 o creștere semnificativă a cererii de împrumuturi de consum din partea populației.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD³)

În T4/2016, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele ipotecare și pentru împrumuturile de consum garantate cu ipotecă a înregistrat valori de circa 40 la sută, în timp ce pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit, LGD a înregistrat valori de circa 70 la sută, respectiv 60 la sută. La nivel agregat, LGD pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare⁴ s-a menținut relativ constant la aproximativ 45 la sută.

³ Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprișt standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele 3 luni, iar așteptările se referă la următoarele 3 luni.

